

Te atamanava o te 'ʻtʻmʻra'a

I te 28 nō te 'āva'e nō 'atōpa, 'ua tāpae mai 'o Nukuhau, pahī tere piri fenua, e toru 'ahuru mētera (30) i te roa, i te uāhu nō Rikitea, i muri a'e i te hō'ē hepetoma fanora'a mai Hao mai. Hō'ē hānere hō'ē 'ahuru ma va'u (118) mētera tuea hu'a 'iri'iri ho'ohia e te 'oire nō te tātā'ira'a i te purūmu tē tīa'i ra 'ia hurihia i nī'a i te fenua. Nō te fenua Rikitea, e mea fāna'o i te pae faufa'a. 'Aita ho'i tā te fenua e mātini fa'ahu'ahu'a 'ōfa'i, nā te reira e fa'ahepo i te tarira'a mai i te mau tauiha'a patura'a mai te fenua Tahiti mai. I nī'a rā i te uāhu, tē tī'a noa ra te mau turu itoito nō te pāto'ira'a i taua 'aitaurira'a ra. Nō te mea, tē vai noa ra te 'ā'ai 'o Hao i nī'a i taua mau hu'a 'iri'iri ra. Noa atu pa'i 'aita e rarara'a ireire i nī'a i taua mau hu'a 'iri'iri ra, e mea 'ōpanihia taua mau hu'a 'iri'iri ra, nō tōna tī'ara'a i rōpū maita'i i te motu i roto i te fa'anahora'a fa'ehau-tapiha'ara'a, papa muri o te mau tāmamatara'a 'ātōmī. 'Aita te mau 'iri'iri i rara-ireire-hia, te mea pāpū, e mea ātōmī rā.

Te oira'a tʻrorirori o te mau maita'i ʻtʻmʻ

'Ua ha'apūhia te mau mā'imira'a ihi orara'a ta'ata 'e totaiete e te feiā rohi e'ere nā te hau mai te feiā ate haunō te tapiha'ara'a 'ātōmī mai te 'ōmuara'a o te mau matahiti 1970 i te fenua Farāni mai te fenua Marite 'apato'a. Te fā mātāmua roa, te papa ho'i, 'o te ha'amāramaramara'a i te nu'ura'a o te pāto'ira'a 'ātōmī. 'O'i'oi roa te mau uiuira'a i nī'a i te piri-pae-'ore-ra'a 'e te fa'atao'ara'a i te mau mā'imira'a, tē arata'i roa i te mau rohira'a e pe'e i te mau ihi tūrorirori e 'ū'ana ra i roto i te ihi orara'a ta'ata. I rōpū o taua hi'ora'a 'āpī, 'oi'oi noa te hō'ē 'aivana'a-'o Gabrielle Hecht vahine- 'e te hō'ē atamanava – te 'ʻtʻmʻra'a – i te pūra'a, tei riro roa 'ei moiha'a 'āhuira'a i te mau maita'i ātōmī.

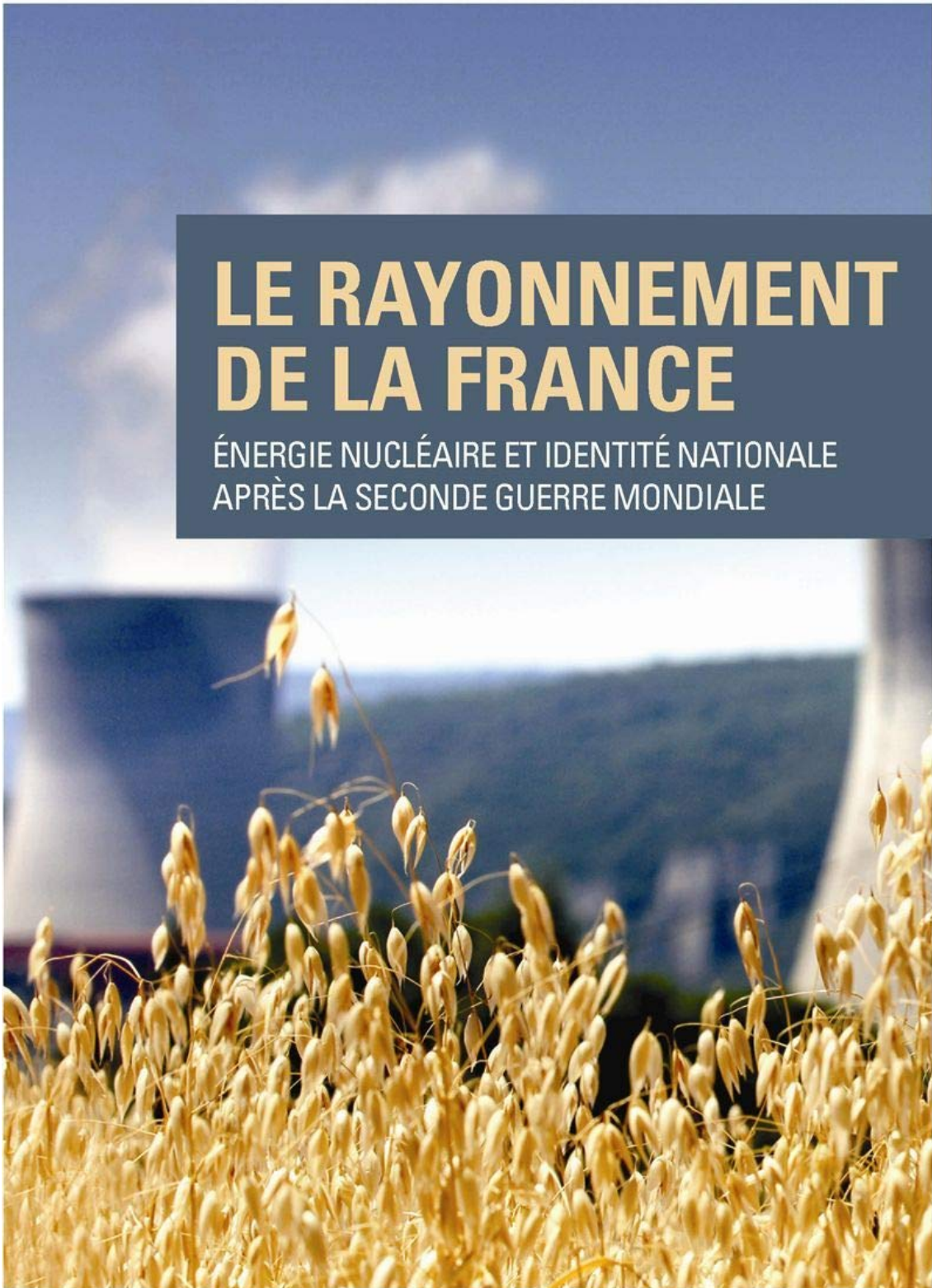
E 'aivāna'a 'o Gabrielle Hecht Vahine, piri i te mau arata'ira'a a te mau Marite, varavara rā i Europa : Parau tū'ite i te pae o te ihitumu i Massachussets institute of Technology, e huri 'oia i te pae o te tua'ā'ai 'e te ihi tōtaiete, e na atu 'oia i tāna mau 'imira'a taote i te matahiti 1992 i te fāito poritita o te mau mā'itira'a ihi anoha'a i te ha'amata-ra'a-hia te tāpura 'ātōmī tīvira Farāni. 'Ia au te 'ohipara'a a te Hau Farāni, e huti roa 'o Gabrielle Hecht vahine i tāna 'ohipa i te fenua 'Afirīta 'e tāna tapiha'ara'a 'uraniūmu, ma te tītau i roto i te fa'ahotura'a ta'a'ē o te mau mā'imira'a, i te tau i muri a'e i te 'aihu'arā'aura'a, 'e te mau mā'imira'a ravehia e te mau vahine. 'Ua tupu taua mau mā'imira'a ra i te fenua Gabon 'e i te fenua Madagascar tei fa'aauhia i te herura'a 'uraniūmu i ravehia e te fenua Farāni. I muri a'e i te mau rurura'a rau i tupu i te mau fare ha'apī'ira'a tuatoru nō Stanford, nō Michigan, nō Amsterdam 'e nō Québec, e matara mai te tahi parau poto i te matahiti 2002, « *Rupture-talk in the Age: Conjugating Colonial Power in Africa* »,

nene'ihia i roto i te ve'a *Social Studies of Science*, ei reira 'oia e fa'ahiti mātāmua roa ai i te ta'o ra «
'ātōmīra'a »

Gabrielle Hecht

LE RAYONNEMENT DE LA FRANCE

ÉNERGIE NUCLÉAIRE ET IDENTITÉ NATIONALE
APRÈS LA SECONDE GUERRE MONDIALE

Éditions Amsterdam

Iconographie nucléarité

Te 't?m?ra'a 'ei f?ito n?no'ara'a i te ao

E atamanava te '*?t?m?ra'a*, 'oia ho'i, e fāito vaimana'o tē tauturu i te mau 'aivāna'a i te pānahora'a, fāitora'a, i te mau ti'ara'a 'ia 'ā'apo i te mau rave'a e patu ra ia rātou. Te aura'a, te '*?t?m?ra'a*, e ta'o teie e fa'a'ite ra i te tumu o te tahi tao'a ānei, te tahi vāhi ānei, te tahi mātēria ānei 'aore ra te tahi 'ohipa, e mea ha'afaufa'ahia, e te tahi feiā rohi mai te tahi tuha'a o *te ao o te '?t?m? 'e*, 'ore rā e o fa'ahou i roto i tei *fa'aauhia*. 'Ia au te vaipāpūra'a, te *fa'a'?t?m?ra'a*, 'o te fa'aheporā'ahia mai te tahi rahira'a fa'aturera'a, tōtiare 'e ipuata ānei 'aore ra i mua i te ture 'e te ha'avī, i te fāito ta'a'ē, 'e'ē i tei arata'i i te ao o te fa'aau. 'Ua pa'o te mau 'ohipa 'ātōmī i te tītiro o te ta'a'ēra'a, te fa'ahuru'ēhia, 'e te fa'atupura'a mai terā iho ā.

Te pūai o taua atamanava ra, 'o te fa'atumura'a i te tahi ta'a'ēra'a i roto pū i te « rarara'a ireire » 'e te « 'ātōmī ». I roto i tāna mau mā'imira'a, tē fa'a'ite nei 'o Gabrielle Hecht vahine e piti ravera'a fātata, te herura'a 'uraniūmu a te mau nuna'a hu'arā'au, tē fa'aruru i te mau fifi o te ta'ero rarara'a ireire tei fāna'o i te mau pārorura'a ea ta'a'ē nō te mau pū herura'a Farāni 'o te fenua Gabon 'e tō te fenua Madagascar. Mai te peu nō te pupu mātāmua, 'ua 'itehia te 'ohipa a te feiā heru 'ei '*?t?m?*, 'ua fāna'o 'ia i te mau tauiha'a e au 'e tae noa atu i te mau pārorura'a tano i mua i te mau rārā, i te fenua Madagascar, 'aita 'ia te herura'a 'uraniūmu i taui roa atu i te tahi atu herura'a. 'Aore roa 'ia te "rarara'a ireire" 'e te "'ātōmī" e tū'ati ra. Nō te mana'o mātāmua, e peu ihi tumu tē nīno'a ra te ohara'a o te tahi mau hu'ahu'a 'ātōmī aurau nō te fa'ahuru'ē mā tō huru mau nō te fa'aiho fa'ahou mai i te tahi mau hu'ahu'a 'ātōmī mā te ha'apuroro i te mau rarara'a. Nō te piti o yte mana'o, e peu tōtiare, tē 'ore roa e ti'a 'ia fāito, 'ia nūmera. Te aura'a ra, e ti'a roa i te hō'ē mātēria rarara'a ireire 'ore i te riro mai 'ei mātēria 'ātōmī. Te huru 'ia o te mau hu'a 'iri'iri nō Hao i ho'ohia atu i tō Rikitea. Noa atu 'aore e rarara'a ireire, e vai noa taua mau mātēria ra mai te mau mātēria 'ātōmī i te hi'ora'a a te feiā turu itoito 'e tei tihotihohia mai te reira. Nō terā tātuha'ara'a 'aore roa te mau hu'a 'iri'iri i tāmāhia, inaha 'aore roa te mau hu'a 'iri'iri e fa'a'ohipahia e te 'oire.

E tano, mā te ha'apoto noa, e vāhi i te 'ātōmīra'a, e piti tuha'a : te '*?t?m?ra'a i te pae o te Hau 'e te '?t?m?ra'a i te pae t?tiare*. Nō te mana'o mātāmua, tē fa'ahorora'a te mana'o i te 'itera'a i te pae o te hau 'e te ture o te 'ātōmīra'a o te hō'ē vāhi, hō'ē ha'ara'a, hō'ē mātēria, e te hō'ē ti'a tē tau i te hō'ē mana ta'a'ē 'e tē ha'apāpū i tōna fa'atupu-roa-ra'a. Te piti o te mana'o, nō te tahi rāvera'a ta'a'ē o te vāhi, te hō'ē 'ohipa 'aore ra te hō'ē mātēria a te tahi feiā rohi o tē fa'atupu 'ē atu i te 'ohipa 'ia au i te huru o te 'ātōmī i 'itehia. Nō reira, e māiha mai iho ā te 'ātōmīra'a mai roto mai i te ravera'a. E riro mai te tahi tao'a 'ei tao'a 'ātōmī nō te mea tē fa'arirohia ra 'e tē ravehia ra mai te reira mā te nā ni'a iho noa. I te hope'ara'a, 'ia 'ore roa te 'ātōmīra'a 'ia hi'ohia mai te tahi fāito rua tuha'a, mai te hō'ē rā nu'ura'a. E mea pāpū maita'i, e mea marū a'e te '*?t?m?ra'a t?tiare* 'o Hao i tō morurua.

E terera'a tuha'aha'a t? te '?t?m?ra'a, t? m?iha mai mai roto i te umeumera'a i rotop? i te fei? rohi.

Tē vai ra i te papa o te '?t?m?ra'a, te mea e pi'ihia ra e Gabrielle Hecht vahine «*te ta'a'?-mau-ra'a o te '?t?m?*». Mai te peu e ti'a 'ia tuatāpapa-ta'a'ē-hia te mau 'ohipa 'ātōmī, e tāpa'o 'ia "e mea ta'a'ē tumu mau iho ā i te tahi atu rahura'a a te ta'ata". Tei ni'a iho ā 'ia teie hi'ora'a i te mau mātēria mau. Nā mua roa, te ito i tu'uhia e te fa'a'ohipara'a o te rarara'a ireire a te mau fa'ehau, 'aore ra a te mau tīvira, e 'ere roa atu hō'ē ā huru e te mau ihi anoha'a i mahemo na. I muri mai, mai tei pāpa'ihia e Michel a Serre tāne, te hō'ē ta'ata 'imi parau ti'a 'e te pa'ari, e "tao'a-ao" mau te 'ātōmī, i te fāito tau 'e vāhi tei tuea i tō

te paraneta. 'Oia ato'a te purutoniūmu 239 e vai ra i roto i te mau tutae pere i fa'atupuhia e te mau tāmamatara'a 'e 'o tei mau roa i roto i te hohonura'a o te papa o Moruroa, e piti 'ahuru ma maha tauatini matahiti (24000) "'āfa ora" (te māorora'a e au 'ia mo'e hu'ahu'a roa te 'āfara'a o te mau hu'a purutoniūmu) tōna. Teie rā, te *huru ta'a'?ra'a '?t?m?*, e fa'anahora'a tōtiare ato'a. E ora 'oia i te ha'amanamanara'ahia te moiha'a tama'i 'ātōmī 'ei fa'ata'a'ēra'a i te mau nūna'a. E fa'aorahia taua mana'o ra e te mau turu itoito e 'āua ra ma te parau nihinihi i te 'ātōmī mai te ha'amata'ura'a hō'ē roa e vai ra i ni'a i te ta'ata. Tē rahi noa atu ra i te rahira'a faufa'a moni e teitei noa ra e fāna'ohia e te mau 'aivāna'a 'e 'īite e rohi ra i ni'a i te 'ātōmī 'eiaha rā i ni'a i te fa'aaura'a. E nō te fa'ahopera'a, e rahi noa atu ā te maita'i, i te mau mahana ato'a, nā roto ānei i te ta'ere o te nūna'a, nā roto ānei i te mau pāpa'a, nā roto ānei i te mau hoho'a tāviri, nā roto ānei i te mau ha'uti natirara, te mau 'ā'amu pāpa'i-hoho'a-hia tei riro nō te rahira'a o tātou 'ei hono i te ao o te 'ātōmī, 'ei reira te hu'a 'ātōmī e vai noa ai 'ei pū tumu tāu'aparaura'a 'e te fa'ahiahia.

Te 'ātōmīra'a, 'ei fāito, e 'ore e 'āoioi 'ore i roto i te tau 'e te aeha'i. Hō'ē mea i ha'afau'ahia 'ei ātōmī i te hō'ē vāhi 'e i te hō'ē taime, ma te fa'atura i te ture 'e te tōtiare, e 'ore roa e ha'afau'ahia i te tahi atu vāhi. E fa'atupu teie 'ōpūatara'a i te ferurira'a i te huru o te 'ātōmīra'a, tei ravehia 'eiaha mai te hō'ē huru vai tāmāu, mai te hō'ē rā tupura'a 'āoioi. E tauuiui 'ia au i te mau tuha'aha'ara'a i te pae o te tua'ā'ai 'e i te pae o te ihi anoa fenua. E maha (4) 'ao tē fā mai i te pū i roto i te fa'atupura'a i te 'ātōmīra'a.

'A tahi roa, e mea nīno'a te 'ātōmīra'a. Nā te mau fa'aaura'a, te mau umeumera'a, i rotopū i te feiā rohi e 'imi ra i te 'ātōmīra'a, 'aore ra 'aita, te tahi mea e fa'atupu. Te huru te tupura'a o te 'ātōmīra'a, tei te huru o te mau faufa'a 'e te mau tārena fa'ata'ahia a te feiā rohi, tei te huru ato'a rā o te umeumera'a e vai ra i rotopū ia ratou. Nō te fa'atupu i te 'ātōmīra'a, e ti'a roa 'ia mū te mau ravera'a 'e te mau 'ōrerora'a i ni'a i te tumu parau o te 'ātōmī 'e 'ia 'ū'ana atu ā te mau ōrero e pāto'i ra. I taua taime ato'a ra, ha'amau i te 'ātōmīra'a o te hō'ē mea, e fa'aineine 'ia

i te mau 'ōrerora'a, tē fa'aho'i mai te mau fa'aura'a, e ore ho'i te tahi e mau mai te peu 'aita te tahi atu. E pa'epa'e i teie mau fa'ati'ara'a i ni'a i te fa'atupura'a, te ha'apurorora'a i te mau pāururura'a arutaimareva, tē, 'ia au i te mau ihi rau, ha'apāpū 'e tē fa'arahi atu ā i te 'ōti'a e vai i rotopū i nā ao e piti nei nō te fa'ati'a i te fa'ata'a'ēra'a.

'A piti, e tupura'a te 'ātōmīra'a. E 'itehia 'oia i roto i te mau ravera'a tāmahana tē ha'apūai roa atu 'e nā ni'a iho noa i te parau, 'e e ha'amau roa atu ai. Nō reira, te mau pāto'ira'a i tupu nō te mau hu'a 'iri'iri nō Hao i Rikitea, tē fa'aho'i ra i roto i tōna 'ātōmīra'a. Te mau parau poto i ha'apurorohia tē pīna'ina'i, tei tavevo 'e tei ha'aparare i taua hoho'a ra.

'A toru, e mea rau 'e te rahi te 'ātōmīra'a. Tei te huru o te mau rāve'a e ravehia e te feiā rohi i te pae ta'a'ē o te tau 'e o te vāhi. Nō te fa'ahopera'a, feruri i te tupura'a o te 'ātōmīra'a, e uiui ia te mana'o i ni'a i te itoito 'e te 'ātoroira'i o te feiā rohi o te fenua, 'oia ho'i, tō rātou rohira'a maoti te mana ha'avī. 'Oia ho'i, 'ua 'āno'i noa te mau mā'imira'a o te 'ātōmīra'a 'e te terā e hā'ati ra i te 'aihu'arā'au 'ātōmī tei ha'afaufa'a i te mau arata'ira'a 'ātōmī mai te tahi fa'ata'ara'a i ravehia e te feiā rohi nō te ha'apāpū i tō rātou teitei 'tō rātou mana ato'a. Teia rā, e 'ore roa te 'ātōmīra'a e ti'a 'ia māramaramahia mai te tahi tupura'a fa'ahepohia e tō ni'a. E mea fa'atupu-ato'a-hia 'oia e te tahi rahira'a feiā rohi nō te fenua nei tei 'ana'anatae 'ia au i tā rātou tārena fa'ata'ahia.

Fa'a'ohipa i te atamanava o te 't?m? nō te tuatāpapa i te mau arata'ira'a, e tītau ia i te fa'ata'a'ēra'a i te vai-mātēria-ra'a o te mau mea 'e te huru ravera'a tōtiare 'e fa'atupura'a. Te 'ātōmīra'a o te hō'ē vāhi, hō'ē 'ohipa, hō'ē taiha'a, e'ere 'oia i te mea 'ohie i te fa'atanora'a i tōna huru rarara'a ireire. E fa'atupu te ta'a'ēra'a i te uira'a hōhonu o te *tara't?m?ra'a*. Mai te peu, 'ua 'itehia i te tātara i te tahi ārea 'ātōmī, mai te peu tē mauhia ra te mau anoha'a o te tātā'ira'a i te arutaimareva 'e mai te peu tē vai ra te fa'anahora'a mana nō te fa'a'ore i te tahi mea 'ātōmī 'e te huri atu i roto i te mana fa'aau, e mea 'ohie ia 'ia hi'ohia atui *te t?tarara'a i t?na 't?m?ra'a*.

Ha'apotorā'a parau

Introduit au début des années 2000 dans le champ des sciences humaines par la sociologue Gabrielle Hecht, le concept de nucléarité renvoie au processus de catégorisation d'un objet, d'un lieu ou d'une action au monde du nucléaire, séparé de celui du conventionnel, lui appliquant un ensemble de normes sociales et juridiques distinctes. Il permet de faire la différence avec la « radioactivité », un phénomène physique, avec lequel il ne se recoupe pas toujours. La nucléarité est contingente, fluctuante dans le temps et l'espace et produite dans les frictions entre acteurs.

Puna o te parau

Non disponibles

Tapura puta tai'ora'a

Gabrielle Hecht (2010), "The Power of Nuclear Things", *Technology and Culture*, 51, 1, 'api 1-30
Gabrielle Hecht (2007), "A cosmogram for nuclear things", *Isis*, 98, 1, 'api. 100-108
Gabrielle Hecht (2006), "Nuclear Ontologies", *Constellations*, 13, 3, 'api. 320-331
Gabrielle Hecht (2002), "Rupture-Talk in the Nuclear Age: Conjugating Colonial Power in Africa", *Social studies of science*, 32, 6, 'api. 691-727
Gabrielle Hecht (2012), *Being nuclear: Africans and the global Uranium trade*, MIT Press, 480 'api.

Rohiparau /Taparau/ Fatu parau

[Teva Meyer](#)

Comité de rédaction

Parau papa'i ha'apapu